

İslâm Hukuku El Kitabı

**Genel Editör ve
Proje Yürütücüsü**
Prof. Dr. Eyüp Baş

Editör
Prof. Dr. Talip Türcan

Yazarlar

Prof. Dr. Talip Türcan
Prof. Dr. Orhan Çeker
Prof. Dr. Saffet Köse
Prof. Dr. Abdullah Kahraman
Prof. Dr. Mustafa Yıldırım
Prof. Dr. Nasi Aslan
Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay
Prof. Dr. Abdurrahman Haçkalı

Prof. Dr. Halit Çalış
Prof. Dr. Adnan Koşum
Prof. Dr. Ali Kaya
Prof. Dr. Şevket Topal
Doç. Dr. Ünal Yerlikaya
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Muhammet Peşe
Dr. Arş. Gör. Hasan Kayapınar
Arş. Gör. Yıldız Demir

ISBN: 978-605-9247-70-2

10. Baskı
Temmuz, 2021 / Ankara
2700 Adet

Yayın Sertifika No
46683

Matbaa Sertifika No
46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 90

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitaptaki bölümlerin hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	25
------------	----

FIKİH, HUKUK VE İSLÂM HUKUKU

Talip Türcan

Giriş.....	27
1. Fıkıh Kavramı.....	29
1.1. Fıkıh Kelimesinin Anlamı.....	29
1.2. Fıkıh Kavramının Gelişim Süreci ve Aşamaları.....	30
1.3. Fıkıhın Terim Anlamı.....	32
1.4. Fıkıh ve Şeriat Kavramları Arasındaki İlişki.....	35
2. İslâm Hukuku Kavramı.....	36
2.1. Fıkıh ve Hukuk Kavramları Arasındaki İlişki.....	36
2.2. İslâm Hukuku Kavramının Tanımlanması.....	39

1. BÖLÜM

İSLÂM HUKUK TARİHİ

1. İSLÂM HUKUKUNUN OLUŞUMU VE TARİHSEL DÖNEMLERİ

Saffet Köse

1.1. Doğuş Dönemi: Hz. Peygamber Devri.....	43
1.2. Kuruluş Dönemi: Sahâbe ve Tâbiûn Asrı.....	51
1.2.1. Dört Halife (Hulefâ-i Râşidîn) Dönemi.....	53
1.2.2. Dört Halîfeden Sonra Yaşamış Sahâbiler ile Tâbiûn (Emevîler) Dönemi.....	55
1.3. Olgunluk ve Kemâl Dönemi: Mezheplerin Oluştugu Dönem.....	58
1.4. İstikrâr Dönemi (Taklîd - Tahrîc Dönemi).....	61
1.5. Sanayi Devrimi Sonrası Günümüze Kadar Geçen Süre.....	65
1.6. Günümüzde İslâm Hukuku.....	67

2. İSLÂM HUKUK EKOLLERİ VE İHTİLAF SEBEPLERİ

Saffet Köse

2.1. İslâm Hukuk Ekolleri.....	71
2.1.1. Mensubu Bulunan Büyük Fıkıh Mezhepleri.....	74
2.1.1.1. Hanefî Mezhebi.....	74
2.1.1.2. Mâlikî Mezhebi.....	77
2.1.1.3. Şâfiî Mezhebi.....	79
2.1.1.4. Hanbelî Mezhebi.....	81
2.1.1.5. Ca'ferî Mezhebi.....	82
2.1.1.6. Zeydiyye Mezhebi.....	87
2.1.1.7. İbâziyye Mezhebi.....	91

2.1.2. Mensubu Kalmamış Fıkıh Mezhepleri.....	92
2.1.2.1. Hasen el-Basrî.....	92
2.1.2.2. İbn Şubrume.....	93
2.1.2.3. İbn Ebî Leylâ.....	94
2.1.2.4. el-Evzâî.....	94
2.1.2.5. Sufyân es-Sevrî.....	95
2.1.2.6. Leys b. Sa'd.....	96
2.1.2.7. İshâk b. Râhûye.....	96
2.1.2.8. Ebû Sevr.....	97
2.1.2.9. Zâhirîlik.....	97
2.1.2.10. et-Taberî.....	98
2.2. İslâm Hukuk Ekollerinin İhtilaf Sebepleri.....	98
2.2.1. Yöntem İle İlgili İhtilaflar.....	98
2.2.2. Deliller İle İlgili İhtilaflar.....	100
2.2.3. Dilden Kaynaklanan İhtilaflar.....	100
2.3. İhtilaflar Karşısında Takınılması Gereken Tutum.....	101

3. İSLÂM HUKUK SİSTEMATİĞİ VE LİTERATÜRÜ

Yıldız Demir - Ahmet M. Peş

3.1. İslâm Hukuk Sistematiği.....	107
3.2. İslâm Hukuku Literatürü.....	109
3.2.1. Furû'-ı Fıkh Türü Eserler.....	110
3.2.1.1. Hanefî Mezhebi.....	110
3.2.1.2. Mâlikî Mezhebi.....	112
3.2.1.3. Şâfî Mezhebi.....	112
3.2.1.4. Hanbelî Mezhebi.....	113
3.2.1.5. Ca'ferî Mezhebi.....	113
3.2.1.6. Zeydiyye Mezhebi.....	113
3.2.1.7. Zâhirî Mezhebi.....	113
3.2.2. Usûl-i Fıkh Türü Eserler.....	113
3.2.2.1. Fukahâ Metodu.....	114
3.2.2.2. Müteteklimîn Metodu.....	114
3.2.2.3. Memzûc Metot.....	115
3.2.3. Fetâvâ ve Nevâzil Türü Eserler.....	115
3.2.4. Ahkâmu's-Sultâniyye Türü Eserler.....	116
3.2.5. Harâc ve Emvâl Türü Eserler.....	117
3.2.6. Edebu'l-Kâdî Türü Eserler.....	117
3.2.7. Şurût ve Sicillât Türü Eserler.....	117
3.2.8. Kavâid Türü Eserler.....	118
3.2.9. Hilâf Türü Eserler.....	119
3.2.10. Fıkıh Tarihi Türü Eserler.....	120
3.2.11. Makâsıdu's-Şerîa Türü Eserler.....	121
3.3. İslâm Hukukunda Kanunlaştırma.....	121

2. BÖLÜM FİKİH USÛLÜ

1. FİKİH USÛLÜ: TANIM, TARİHÇE VE MESLEKLER (EKOLLER)

Abdullah Kahraman

1.1. Fıkıh Usûlünün Tanımı ve Mahiyeti.....	125
1.1.1. Fakîh ve Usûlcünün Faaliyet Tarzı.....	127
1.1.2. Fıkıh Usûlünün Konusu.....	129
1.1.3. Fıkıh Usûlünün Gayesi ve Faydaları.....	129
1.1.4. Hukuk İlminde Fıkıh Usûlünün Yeri.....	131
1.1.5. Teşekkül Tarihi.....	131
1.1.6. Fıkıh Usûlü Telif Metotları.....	133
1.1.6.1. Fukahâ Metodu.....	133
1.1.6.2. Müteteklimîn Metodu.....	134
1.1.6.3. Memzûc (Karma) Metot.....	135

2. ŞER'Î DELİLLER

Abdullah Kahraman

Giriş.....	139
2.1. Delilin Tanımı.....	139
2.2. Delilin Çeşitleri.....	139
2.3. Delillerde Öncelik Sıralaması.....	140
2.4. Şer'î Delillerle İlgili Genel Bilgiler.....	142
2.5. Aslî Deliller.....	143
2.5.1. Kitâb (Kur'ân-ı Kerîm).....	143
2.5.1.1. Kitâb'ın Tanımı.....	143
2.5.1.2. Özellikleri.....	143
2.5.1.3. Delil Oluşu.....	145
2.5.1.4. Hükümlere Delâleti ve Hükümleri Açıklama Şekli.....	145
2.5.1.5. Muhtevâsı.....	147
2.5.2. Sünnet.....	148
2.5.2.1. Tanımı.....	148
2.5.2.2. Delil Oluşu.....	149
2.5.2.3. Çeşitleri.....	150
2.5.2.3.1. Mahiyeti (Yapısı) Bakımından Sünnet.....	150
2.5.2.3.2. Rivâyet Bakımından Sünnet.....	153
2.5.2.4. Sahâbenin ve Müctehid İmâmların Âhâd Haberlerle Amel Konusundaki Görüşleri.....	155
2.5.2.5. Kitâb ve Sünnet'in Mukayesesi.....	159
2.5.3. İcmâ.....	160
2.5.3.1. Tanımı.....	160
2.5.3.2. Geçerlilik Şartları.....	161
2.5.3.3. Çeşitleri.....	162
2.5.3.3.1. Sarîh İcmâ.....	162
2.5.3.3.2. Sukûtî İcmâ.....	162

2.5.3.4. Delil Oluşu.....	162
2.5.3.5. Senedi.....	163
2.5.3.6. Gerçekleşme İmkânı.....	163
2.5.4. Kıyâs.....	164
2.5.4.1. Tanımı ve Unsurları.....	164
2.5.4.2. Şartları.....	166
2.5.4.3. İlet ve Hikmet Arasındaki Fark ve Hükümlerin Ta’lîli.....	168
2.5.4.4. İletî Tespit Etme Yolları.....	169
2.5.4.5. Delil Oluşu.....	171
2.6. Fer’î Deliller.....	171
2.6.1. İstihsân.....	172
2.6.1.1. Tanımı ve Çeşitleri.....	172
2.6.1.2. Delil Oluşu.....	174
2.6.2. Mesâlih-i Mursele.....	174
2.6.2.1. Tanımı ve Çeşitleri.....	174
2.6.2.2. Şartları.....	176
2.6.2.3. Delil Oluşu.....	176
2.6.3. Örf.....	177
2.6.3.1. Tanımı ve Çeşitleri.....	177
2.6.3.2. Şartları.....	178
2.6.3.3. Delil Oluşu.....	179
2.6.3.4. Örfün Değişmesiyle Hükümlerin Değişmesi.....	180
2.6.4. Seddu’z-Zerâi’.....	180
2.6.4.1. Tanımı.....	180
2.6.4.2. Delil Oluşu.....	182
2.6.5. Şer’u Men Kablenâ.....	182
2.6.5.1. Tanımı ve Çeşitleri.....	183
2.6.5.2. Delil Oluşu.....	183
2.6.6. Sahâbî Kavli.....	184
2.6.6.1. Tanımı ve Delil Oluşu.....	184
2.6.7. İstishâb.....	185
2.6.7.1. Tanımı ve Çeşitleri.....	185
2.6.7.2. Delil Oluşu.....	186

3. ŞER’Î HÜKÜMLER

Abdullah Kahraman

3.1. Hâkim: Hüküm Koyma Yetkisinin Sahibi.....	189
3.2. Hüküm ve Çeşitleri.....	191
3.2.1. Tanımı.....	191
3.2.2. Çeşitleri.....	191
3.2.2.1. Teklîfî Hüküm ve Çeşitleri.....	191
3.2.2.1.1. Talebin Olumlu-Olumsuz ve Bağlayıcı Olup Olmaması Bakımından Teklîfî Hükümler.....	192

3.2.2.1.2. Talebin Umûmî ve Husûsî Oluşu Bakımından Teklîfî Hükümler.....	198
3.2.2.2. Vad'î Hüküm ve Çeşitleri.....	200
3.3. Mahkûm Fih: Hükümün Konusu.....	204
3.3.1. Tanımı.....	204
3.3.2. Şartları.....	205
3.3.3. Kısımları.....	206
3.4. Mahkûm Aleyh: Hükümün Süjesi.....	208
3.4.1. Tanımı.....	208
3.4.2. Şartları.....	208
3.4.3. Ehliyet ve Kısımları.....	208
3.4.3.1. Vucûb Ehliyeti.....	208
3.4.3.2. Edâ Ehliyeti.....	208
3.4.4. Ehliyet Ârızaları.....	209

4. HÜKÛM ÇIKARMA (İSTİNBÂT) YÖNTEMLERİ

Abdurrahman Haçkalı

Giriş.....	211
4.1. Lafızlar.....	212
4.1.1. Konuldukları Mana Bakımından Lafızlar.....	212
4.1.1.1. Hâss Lafız.....	212
4.1.1.2. Âmm Lafız.....	217
4.1.1.3. Müşterek Lafız.....	218
4.1.1.4. Müevvel Lafız.....	219
4.1.2. Manasının Açıklığı ve Kapalılığı Bakımından Lafızlar.....	219
4.1.2.1. Manaya Delâleti Açık Olan Lafızlar.....	219
4.1.2.1.1. Zâhir.....	219
4.1.2.1.2. Nass.....	220
4.1.2.1.3. Müfesser.....	220
4.1.2.1.4. Muhkem.....	221
4.1.2.2. Manaya Delâleti Kapalı Olan Lafızlar.....	222
4.1.2.2.1. Hafî.....	222
4.1.2.2.2. Müşkil.....	222
4.1.2.2.3. Mücmel.....	223
4.1.2.2.4. Müteşâbih.....	223
4.1.3. Konulduğu Manada Kullanılıp Kullanılmaması Bakımından Lafızlar.....	224
4.1.3.1. Hakikat.....	224
4.1.3.2. Mecâz.....	224
4.1.3.3. Sarîh.....	225
4.1.3.4. Kinâye.....	225
4.2. Lafızların Manaya Delâlet Yolları.....	225
4.2.1. Nassın İbâresi İle Delâleti.....	225

4.2.2. Nassın İşâreti İle Delâleti.....	225
4.2.3. Nassın Delâleti.....	226
4.2.4. Nassın İktizâsıyla Delâleti.....	226
4.3. Müttekellimîne Göre Lafzın Manaya Delâlet Yolları.....	226
4.3.1. Delâlet-i Mantûk.....	226
4.3.2. Delâlet-i Mefhûm.....	226
4.3.2.1. Mefhûm-i Muvâfaka.....	227
4.3.2.2. Mefhûm-i Muhâlefe.....	227

5. ŞER'Î HÜKÜMLERİN GENEL AMAÇLARI

Abdurrahman Haçkalı

5.1. Hukukta Gâye ve İslâm Hukuku.....	229
5.2. İslâm Hukuku Hükümlerinde Gâyelerin Temellendirilmesi.....	230
5.3. İslâm Âlimlerinin Konuyla İlgili Görüşleri.....	232
5.4. Maslahat.....	233
5.4.1. Maslahatın Türleri.....	234
5.4.1.1. Zarûret Derecesindeki Maslahatlar (Zarûriyyât).....	234
5.4.1.2. İhtiyaç Derecesindeki Maslahatlar (Hâciyyât).....	237
5.4.1.3. Olgunlaştırma ve Güzelleştirme Derecesindeki Maslahatlar (Tahsîniyyât).....	238
5.5. Hukukta Gâye Problemi Açısından İslâm Hukukunun Genel Gâyeleri.....	238
5.6. Maslahat ve Makâsîd İle İlgili Küllî Kâideler.....	240
5.7. İctihâd Ehliyeti ve Makâsîd Bilgisi.....	241

6. İCTİHÂD VE TAKLİD

Abdurrahman Haçkalı

6.1. İctihâdın Anlamı.....	243
6.2. İctihâd İle İlgili Kavramlar.....	244
6.2.1. Re'y.....	244
6.2.2. İstinbât.....	244
6.2.3. İstidlâl.....	244
6.3. İctihâdın Hükümü.....	245
6.3.1. Farz Olup Olmaması Açısından.....	245
6.3.2. Günah-Sevap Açısından.....	245
6.3.3. Hata-İsâbet Açısından.....	245
6.4. İctihâd Faaliyetinin Doğuşu, Gelişimi ve Sürekliliği.....	246
6.5. İctihâdın Türleri.....	248
6.6. İctihâd Yöntemleri.....	249
6.6.1. Beyân İctihâdı.....	250
6.6.2. Kıyâs İctihâdı.....	250
6.6.3. Makâsîd İctihâdı.....	251

6.7. İctihâdın Sahası.....	251
6.8. Müctehid.....	252
6.8.1. Müctehidde Aranılan Şartlar.....	252
6.9. Taklîd.....	255
6.10. Fetvâ.....	256

3. BÖLÜM

İSLÂM HUKUKU

1. KİŞİLER HUKUKU

Halit Çalış

Giriş.....	261
1.1. Kişi ve Kişilik.....	262
1.2. Ehliyet.....	263
1.2.1. Tanımı.....	263
1.2.2. Unsurları.....	263
1.2.3. Çeşitleri.....	264
1.2.3.1. Vucûb/Hak Ehliyeti.....	264
1.2.3.2. Edâ/Fiil Ehliyeti.....	267
1.2.4. Ehliyet Açısından İnsan Hayatının Devreleri.....	269
1.2.5. Ehliyeti Daraltan Haller (Ehliyet Ârızaları).....	273
1.2.5.1. Semâvî Ârızalar.....	273
1.2.5.2. Mukteseb Ârızalar.....	274

2. AİLE HUKUKU

Saffet Köse

Giriş.....	281
2.1. Nikâh (Evlenme/Munâkehât) Akdi.....	282
2.1.1. Tanımı ve Mahiyeti.....	282
2.1.2. Evlilik Öncesi İlişkiler.....	283
2.1.2.1. Denklik (Kefâet).....	283
2.1.2.2. Görüşme.....	285
2.1.2.3. Nişan.....	286
2.1.3. Nikâh Akdinin Unsurları (Rükünleri).....	287
2.1.3.1. Taraflar.....	287
2.1.3.2. İrade Beyânı.....	287
2.1.4. Nikâh Akdinin Şartları.....	288
2.1.4.1. İn'ikâd Şartları.....	288
2.1.4.1.1. Temyîz.....	288
2.1.4.1.2. Meclis Birliği.....	288
2.1.4.1.3. Evlenme Engelinin Olmayışı.....	289
2.1.4.1.4. İrade Beyânının Şartsız Olması.....	295
2.1.4.2. Sıhhat Şartları.....	297
2.1.4.2.1. Şahitler veya İlân.....	297

2.1.4.2.2. Evlenme Engelinin Olmaması	300
2.1.4.2.3. İkrâh ve Cebrin Olmaması	300
2.1.4.3. Nefâz Şartları	301
2.1.4.4. Luzûm Şartları	301
2.1.5. Ehliyet	302
2.1.5.1. Ehliyet Açısından Kişiler	302
2.1.5.1.1. Tam Ehliyetliler	302
2.1.5.1.2. Eksik Ehliyetliler	303
2.1.5.1.3. Ehliyetsizler	303
2.1.6. Velâyet	303
2.1.6.1. Velîler	304
2.1.6.2. Nikâh Akdinde Velînin Yetkisi	305
2.1.6.2.1. Küçüklerin Evlendirilmesi	305
2.1.6.2.2. Tam Ehliyetli Kadınların Evliliğinde Velînin Yetkisi	306
2.1.7. Evliliğin Çeşitleri	310
2.1.7.1. Geçerlilik Bakımından	310
2.1.7.1.1. Sahîh Evlilik	310
2.1.7.1.2. Sahîh Olmayan Evlilik	310
2.1.7.2. Bağlayıcılık (Luzûm) Bakımından	312
2.1.7.2.1. Lâzım Evlilik	312
2.1.7.2.2. Gayr-i Lâzım (Câiz) Evlilik	312
2.1.7.3. Nefâz (İşlerlik) Bakımından	312
2.1.7.3.1. Nâfiz Evlilik	312
2.1.7.3.2. Mevkûf Evlilik	312
2.1.8. Çok Evlilik (Teaddüd-i Zevcât)	312
2.1.9. Mut'a Nikâhı	314
2.1.10. Evliliğin Sonuçları	317
2.1.10.1. Mehir	318
2.1.10.1.1. Mehrin Üst ve Alt Sınırı	319
2.1.10.1.2. Mehrin Konusu	319
2.1.10.1.3. Mehrin Çeşitleri	320
2.1.10.1.4. Mehrin Sahibi	322
2.1.10.1.5. Kadının Mehrin Tamamına Hak Kazandığı Haller	322
2.1.10.1.6. Kadının Mehrin Yarısına ve Mut'a'ya Hak Kazandığı Haller	323
2.1.10.1.7. Mehrin Sâkit Olduğu Haller	324
2.1.10.2. Nafaka	324
2.2. Evliliği Sona Erdiren İşlemler ve Sebepler	325
2.2.1. Talâk	325
2.2.1.1. Tanımı	325
2.2.1.2. Şartları	325
2.2.1.3. Boşama İradesini Etkileyen Haller	326

2.2.1.4. Talâk İçin Kullanılan Sözcükler.....	334
2.2.1.5. Talâkın Adedi.....	335
2.2.1.6. Talâkın Kısımları.....	337
2.2.1.7. Talâkın Şarta veya Zamana Bağlanması.....	340
2.2.1.8. Talâk ve Şahit Gösterme.....	341
2.2.2. Muhâla'a/Hul'.....	342
2.2.3. Tefrîk.....	344
2.2.4. Fesih.....	350
2.2.5. Hakem.....	350
2.2.6. Li'ân/Mulâ'ane.....	351
2.2.7. Îlâ'.....	352
2.2.8. Zihâr.....	355
2.2.9. İrtidâd.....	357
2.3. Evliliğin Sona Ermesinin Sonuçları.....	357
2.3.1. İddet.....	357
2.3.1.1. Tanımı.....	358
2.3.1.2. Hükümleri.....	358
2.3.1.3. İddet Nafakası.....	359
2.3.2. Doğum ve Neticeleri.....	360
2.3.2.1. Nesep.....	360
2.3.2.2. Evlat Edinme.....	363
2.3.2.3. Süt Emzirme (Radâ').....	364
2.3.2.4. Çocuğun Bakım ve Terbiyesi (Hidâne).....	364
2.3.3. Nafaka.....	366
2.3.3.1. Usûl-Furû' Nafakası.....	366
2.3.3.2. Akralılık Nafakası.....	367

3. MİRAS HUKUKU

Orhan Çeker

Giriş.....	373
3.1. Mirasın Şartları.....	374
3.2. Terike Üzerindeki Haklar.....	375
3.3. Mirasçılığa Mâni Haller.....	376
3.4. Hacb.....	377
3.5. Vârisler.....	377
3.5.1. Ashâb-ı Ferâiz.....	378
3.5.2. Asabeler.....	379
3.6. Terikenin Ashâb-ı Ferâiz ve Asabe Arasında Taksim Edilmesi (40 Hâl).....	380
3.7. Hisselerin Mahreclerle Uyumu Açısından Ferâiz Meseleleri.....	391
3.8. Münâsaha.....	393
3.9. Zevi'l-Erhâm.....	396
3.10. Çeşitli Meseleler.....	397

4. EŞYA HUKUKU*Halit Çalış*

Giriş.....	401
4.1. Mülkiyet Hakkı.....	401
4.1.1. Tanımı ve Özellikleri.....	401
4.1.2. Konusu.....	403
4.1.3. Kapsamı.....	404
4.1.4. Kazanılması-Kaybedilmesi/Sona Ermesi.....	405
4.1.5. Çeşitleri.....	405
4.1.5.1. Hakkın Konusu Bakımından Mülkiyet Çeşitleri.....	406
4.1.5.1.1. Ayn Mülkiyeti.....	406
4.1.5.1.2. Menfaat Mülkiyeti.....	406
4.1.5.1.3. Deyn Mülkiyeti.....	407
4.1.5.2. Sahiplerine Göre Mülkiyet Çeşitleri.....	408
4.1.5.2.1. Özel Mülkiyet.....	408
4.1.5.2.2. Vakıf Mülkiyeti.....	411
4.1.5.2.3. Devlet Mülkiyeti.....	411
4.1.5.2.4. Kamu Mülkiyeti.....	413
4.1.5.3. Hak Sahibinin Sayısı Bakımından Mülkiyet Çeşitleri.....	413
4.1.5.3.1. Tek Kişi Mülkiyeti.....	413
4.1.5.3.2. Birlikte/Müşterek Mülkiyet.....	414
4.1.6. Sınırlandırılması.....	414
4.2. Sınırlı Aynî Haklar.....	417
4.2.1. Rehin.....	417
4.2.2. İrtifak Hakları.....	419

5. BORÇLAR HUKUKU*Halit Çalış*

Giriş.....	423
5.1. Genel İlke ve Hükümler.....	424
5.1.1. Borç Kavramı.....	424
5.1.2. Borcun Unsurları.....	424
5.1.2.1. Taraflar.....	424
5.1.2.2. Borcun Konusu (Edim).....	425
5.1.2.3. Borcun Sebebi.....	425
5.1.3. Borcun Kaynakları.....	425
5.1.3.1. Hukukî Fiil.....	426
5.1.3.1.1. Tek Taraflı Hukukî İşlem.....	426
5.1.3.1.2. Akit.....	426
5.1.3.1.2.1. Akdin Şartları.....	427
5.1.3.1.2.2. Akdî Şartlar.....	433
5.1.3.1.2.3. Çeşitleri.....	435
5.1.3.1.2.4. Hükümü.....	438
5.1.3.1.2.5. Sona Ermesi.....	438

5.1.3.2. Hukukî Olay	439
5.1.3.2.1. Haksız Fiil	439
5.1.3.2.2. Haksız İktisap/Sebepsiz Zenginleşme	441
5.1.3.3. Kanun	442
5.1.4. Borcun Hükümü (İfâ)	442
5.1.5. Borcun Sona Ermesi	443
5.1.6. Borcun İntikali	444
5.2. Özel Borç İlişkileri	445
5.2.1. Bey' (Satım Akdi)	445
5.2.2. Selemler	446
5.2.3. İstisnâ'	448
5.2.4. Âriyet (Ödünç Akdi)	449
5.2.5. Hibe	450
5.2.6. İcâre (Kira Akdi)	451
5.2.7. Sarf	452
5.2.8. Karz (Borç Akdi)	453
5.2.9. Vedfa (Emânet Akdi)	454
5.2.10. Rehin	455
5.2.11. Kefâlet	457
5.2.12. Havâle	458

6. ŞİRKETLER HUKUKU

Şevket Topal

6.1. Şirketin Tanımı	461
6.2. Şirket Akdinin Meşruiyeti	463
6.3. Şirket Çeşitleri	464
6.3.1. Mülk/Emlak Şirketi	466
6.3.2. Akit Şirketi	467
6.3.2.1. İnân Şirketi	468
6.3.2.2. Mufâvada Şirketi	468
6.3.2.3. Emvâl/Sermaye Şirketi	469
6.3.2.4. A'mâl Şirketi	470
6.3.2.5. Vucûh Şirketi	470
6.3.3. Akit Şirketlerine Ait Ortak Hükümler	471
6.4. Şirket Akdinin Sona Ermesi	471
6.5. Fâsid Ortaklıklar	472
6.6. Diğer Ortaklık Türleri	472
6.6.1. Mudârabe/Kıraz Şirketi	472
6.6.2. Mudârabenin Çeşitleri, Şartları ve İlgili Konular	473
6.7. Muğarase/Ağaçlandırma, Muzâraa/Tarım, Musâkât/Meyvecilik Ortaklığı	474
6.8. Çağdaş Dönem Şirketleri	475
6.8.1. Tedâmun Şirketi (Kollektif Ortaklık)	476
6.8.2. Şeriketü't-Tavsiyeti'l-Basîta (Âdi Komandit Şirket)	476

6.8.3. Muhâssa Şirketi (Gizli Ortaklık).....	476
6.8.4. Muhâsame Şirketi (Anonim Şirket).....	476
6.8.5. Şeriketü't-Tavsıyyeti bi'l-Eshem (Hisseli Komandit Şirket).....	476
6.8.6. eş-Şeriketü Zâtü'l-Mesûliyyeti'l-Mahdûdeti (Limited Şirket).....	476

7. ANAYASA HUKUKU

Talip Türcan

Giriş.....	479
7.1. Devlet Kavramı.....	481
7.1.1. Devlet Kavramının Tanımı ve Devletin Mahiyeti.....	481
7.1.2. Kur'ân ve Sünnet'te Devlet Anlayışı.....	483
7.1.3. İslâm Hukuk Literatüründe Devlet Kavramı ve Devletle İlgili Terminoloji.....	485
7.2. İslâm Hukuk Düşüncesinde Devletin Kökeni Sorunu.....	487
7.3. İlk İslâm Devletinin Oluşumu.....	488
7.4. Devletin Unsurları.....	490
7.4.1. Devletin Unsurları Kavramı.....	490
7.4.2. Devletin Millet Unsuru.....	490
7.4.3. Devletin Ülke Unsuru.....	492
7.4.4. Devletin Egemenlik Unsuru.....	493
7.5. Devletin Yetkileri.....	495
7.5.1. Devletin Yetkileri Kavramı.....	495
7.5.2. Yasama Yetkisi.....	495
7.5.3. Yürütme Yetkisi.....	496
7.5.4. Yargılama Yetkisi.....	497
7.6. Devlet Yetkilerinin Kullanımı.....	498
7.6.1. Siyasî İktidar Kavramı.....	498
7.6.2. Siyasî İktidarın Kullanılması: Hükümet.....	498
7.6.3. Siyasî İktidarın Hukukî Dayanağı ve Temsil Sorunu.....	499
7.7. Temel Hak ve Hürriyetler.....	500

8. CEZA HUKUKU

Talip Türcan -Ünal Yerlikaya

Giriş.....	505
8.1. Suç.....	506
8.1.1. Suç Kavramı ve Tanımı.....	506
8.1.2. Suçların Kısımları.....	507
8.1.2.1. Had, Kısâs ve Ta'zîr Suçları.....	507
8.1.2.2. Allah Haklarına ve Kul Haklarına Yönelik Suçlar.....	508
8.1.3. Suçların Özellikleri.....	509
8.1.4. Suçun Unsurları.....	510
8.1.4.1. Kanunî Unsur.....	511

8.1.4.1.1. Ceza Hukuku Kurallarının Zaman Bakımından Uygulanması.....	511
8.1.4.1.2. Ceza Hukuku Kurallarının Yer Bakımından Uygulanması.....	512
8.1.4.1.3. Ceza Hukuku Kurallarının Kişiler Bakımından Uygulanması.....	512
8.1.4.2. Maddî Unsur.....	513
8.1.4.3. Hukuka Aykırılık.....	514
8.1.4.3.1. Hakkın Kullanılması.....	515
8.1.4.3.2. Görevin Yerine Getirilmesi.....	515
8.1.4.3.3. Meşru Müdafaa.....	515
8.1.4.3.4. Zorunluluk Hali.....	515
8.1.4.4. Manevî Unsur.....	515
8.1.4.4.1. Kusur Yeteneği.....	516
8.1.4.4.2. Kusur.....	517
8.2. Ceza.....	517
8.2.1. Ceza Kavramı ve Tanımı.....	517
8.2.2. Ceza İlkeleri.....	518
8.2.2.1. Kanunîlik İlkesi.....	518
8.2.2.2. Şahsîlik İlkesi.....	518
8.2.2.3. Genellik İlkesi.....	518
8.2.3. Cezaların Tasnifi.....	519
8.2.4. Cezaları Düşüren Sebepler.....	520
8.2.4.1. Mağdurun Rızası.....	520
8.2.4.2. Suçlunun Ölümü.....	520
8.2.4.3. Suçlunun Tevbesi.....	520
8.2.4.4. Sulh (Uzlaşma).....	520
8.2.4.5. Af.....	521
8.2.4.6. Zamanaşımı (Tekâdumu'l-Ahd/Murûru'z-Zaman).....	521
8.3. Suçlar ve Cezaları.....	522
8.3.1. Had Suçları ve Cezaları.....	522
8.3.1.1. Zinâ Suçu ve Cezası.....	522
8.3.1.2. Zinâ İftirası (Kazf) Suçu ve Cezası.....	523
8.3.1.3. İçki İçme (Şûrb-Sükr) Suçu ve Cezası.....	524
8.3.1.4. Hırsızlık (Sirkat) Suçu ve Cezası.....	524
8.3.1.5. Yol Kesme (Hirâbe/Kat'-i Tarîk) Suçu ve Cezası.....	525
8.3.1.6. İsyân (Bağy) Suçu ve Cezası.....	526
8.3.1.7. Dinden Dönme (İrtidâd) Suçu ve Cezası.....	527
8.3.2. Kısâs Suçları ve Cezaları.....	527
8.3.2.1. Adam Öldürme.....	527
8.3.2.2. Müessir Fiiller.....	529
8.3.3. Ta'zîr Suçları ve Cezaları.....	529

9. DEVLETLER HUKUKU*Hacı Mehmet Günay*

9.1. Tanımı, Mahiyeti ve Hukuk Sistematiğindeki Yeri.....	531
9.2. İslâm Devletler Hukukunun Kaynakları, Yaptırımı ve Temel Özellikleri.....	532
9.3. İslâm Hukukunda Devletlerarası Câmianın Hukukî Taksimi.....	534
9.3.1. Devletlerarası Barışa Dayalı (Dostâne) İlişkiler.....	535
9.3.1.1. Antlaşmalar İmzalamak.....	535
9.3.1.1.1. Geçici Antlaşmalar.....	535
9.3.1.1.2. Sürekli Antlaşmalar.....	536
9.3.1.2. Diplomatik İlişkiler.....	536
9.3.1.3. Ticarî İlişkiler.....	537
9.3.2. Devletlerarası Düşmanca (Hasmâne) İlişkiler.....	538
9.3.2.1. Düşmanca İlişki Biçimleri.....	538
9.3.2.2. Savaşın Tanımı ve Sebepleri.....	538
9.3.2.3. Savaş İlkeleri.....	539
9.3.3. Tarafsızlık.....	541
9.4. İslâm Toplumunda Gayr-i Müslimler.....	541
9.4.1. İslâm Ülkesinde Gayr-i Müslimlerin Vatandaşlık Durumu.....	542
9.4.2. İslâm Toplumunda Yaşayan Gayr-i Müslimlerin Hak ve Hürriyetleri.....	543
9.4.2.1. Can ve Mal Güvenliği.....	543
9.4.2.2. İnanç ve İbâdet Hürriyeti.....	544
9.4.2.3. İkamet ve Seyahat Hürriyeti.....	544
9.4.2.4. Çalışma Hürriyeti ve Sosyal Güvenlik.....	544
9.4.2.5. Siyasî Haklar ve Kamu Görevleri.....	544
9.4.2.6. Kazaî ve Hukukî Özerklik.....	545
9.4.2.7. Hukukî Tasarruf Hak ve Ehliyetleri.....	545
9.4.2.8. Gayr-i Müslimlerin Evlilikleri.....	546
9.4.3. İslâm Toplumunda Yaşayan Gayr-i Müslimlerin Ödev ve Yükümlülükleri.....	548
9.4.3.1. Cizye.....	548
9.4.3.2. Harâc.....	549
9.4.3.3. Dış Ticaret Vergisi (Uşûr).....	549
9.4.3.4. Diğer Yükümlülükler.....	549

10. MÂLÎ HUKUK*Nasi Aslan - Hasan Kayapınar*

Giriş.....	551
10.1. Zekât.....	552
10.1.1. Giriş.....	552
10.1.2. Zekâtın Mahiyeti.....	554
10.1.3. Zekât-Vergi İlişkisi.....	555

10.1.4. Zekâtın Vucûb Şartları	557
10.1.4.1. Mükellefe İlişkin Şartlar	557
10.1.4.2. Mala İlişkin Şartlar	557
10.1.5. Zekât Verilmesi Gereken Mallar	560
10.1.5.1. Hayvanların Zekâtı	561
10.1.5.2. Paraların Zekâtı	562
10.1.5.3. Ticaret Mallarının Zekâtı	563
10.1.5.4. Toprak Mahsullerinin Zekâtı	564
10.1.5.5. Maden ve Definelerin Zekâtı	565
10.1.5.6. Deniz ve Su Ürünlerinin Zekâtı	566
10.1.6. Zekâtın Ödeneceği Yerler	566
10.1.6.1. Fakirler ve Miskinler	567
10.1.6.2. Âmiller	567
10.1.6.3. Müellefe-i Kulûb	568
10.1.6.4. Köleler (Rikâb)	568
10.1.6.5. Borçlular (Ğarimîn)	568
10.1.6.6. Allah Yolunda (fi Sebîlillâh)	569
10.1.6.7. Yolcular	569
10.1.7. Zekât Vermenin Keyfiyeti	569
10.1.8. Zekât Verilmeyecek Kimseler	571
10.2. Diğer Gelir Kaynakları	572
10.2.1. Fey'	572
10.2.2. Harâc	572
10.2.3. Cizye	573
10.2.4. Gümrük Vergileri	573
10.2.5. Humus	574
10.2.6. Örfî Vergiler	574

11. YARGILAMA HUKUKU

Hacı Mehmet Günay

11.1. Yargılama Kavramı	577
11.2. Yargılama Hukuku Literatürü	578
11.3. Yargı Görevi ve Fonksiyonu	578
11.4. Yargı Kurumları	579
11.4.1. Mahkemeler	579
11.4.1.1. Tek Veya Birden Fazla Hâkimli Mahkemeler	580
11.4.1.2. Mahkemelerin Dereceleri	580
11.4.1.3. Mahkemelerin Görev ve Yetkileri	581
11.4.1.4. Mahkeme Çalışanları	581
11.4.2. Diğer Yargı Kurumları	582
11.4.2.1. Kâdılkudâtlık	582
11.4.2.2. Mezâlim Mahkemeleri (Dîvân-ı Mezâlim)	583
11.4.2.3. Hisbe Teşkilatı	583
11.4.2.4. Şurta Teşkilatı	583

11.4.2.5. Askerî Mahkemeler (Kadâu'l-Asker).....	583
11.5. İslâm Yargılama Hukukunun Temel Unsurları.....	583
11.6. Hâkim (Kâdî).....	584
11.6.1. Hâkimin Tanımı ve Nitelikleri.....	584
11.6.2. Hâkimin Atanması ve Görevden Alınması.....	586
11.6.3. Hâkimin Görev ve Yetkileri.....	587
11.6.4. Hâkimlerin Denetlenmesi.....	587
11.7. Yargılama Usûlü.....	588
11.7.1. Dava.....	588
11.7.1.1. Davanın Tanımı ve İlgili Terimler.....	588
11.7.1.2. Davanın Unsurları ve Şartları.....	588
11.7.1.3. Dava Çeşitleri.....	589
11.7.1.3.1. Kuruluşundaki Sakatlık ve Hükümsüzlüğe Göre Dava Çeşitleri.....	589
11.7.1.3.2. Dava Konusu Hakkın Mahiyetine Göre Dava Çeşitleri.....	590
11.7.2. Yargılama Süreci.....	590
11.7.2.1. Davanın Açılması.....	590
11.7.2.2. Tarafların Bir Araya Getirilmesi.....	590
11.7.2.3. Delillerin Ortaya Konulması, Savunma ve Hüküm Verilmesi.....	591
11.7.2.4. Yüze Karşı ve Gıyâben Hüküm.....	592
11.7.2.5. Hükümün Temyizi ve Kesinleşmesi.....	592
11.7.3. Yargılama Âdâbı.....	593
11.8. İspat Vasıtaları.....	594
11.8.1. İspat Vasıtalarının Türleri.....	594
11.8.1.1. Şahitlik.....	594
11.8.1.2. Yemin.....	596
11.8.1.3. Yeminden Kaçınma (Nukûl).....	596
11.8.1.4. İkrâr.....	596
11.8.1.5. Yazılı Belge.....	597
11.8.1.6. Karîne ve Emâreler.....	597
11.8.1.7. Hâkimin Şahsî Bilgisi.....	597
11.8.2. İspat Vasıtalarına İlişkin Kurallar.....	597

4. BÖLÜM

GÜNÜMÜZ FIKİH PROBLEMLERİ

1. GÜNÜMÜZ FIKİH PROBLEMLERİ: SEBEPLER, YÖNTEMLER VE YAKLAŞIMLAR

Hacı Mehmet Günay

Giriş.....	601
1.1. Din, Hayat ve Fıkıh.....	602
1.1.1. Din Nedir?.....	602
1.1.2. Fıkıh ve İctihâd.....	602

1.2. Hükümlerin Değişmesi ve Yeni Hükümler.....	603
1.2.1. Dinî Hükümlerin Değişmesinden Ne Anlıyoruz?.....	603
1.2.2. Dinde Değişenler ve Değişmeyenler.....	604
1.2.3. İslâm Dininin Evrenselliği ve Esnekliği.....	605
1.2.4. İslâm'da Kolaylaştırma ve Zarûret İlkesi.....	606
1.2.5. Taabbudî ve Ta'lîlî Hükümler.....	607
1.2.6. Nevâzil Fıkhı.....	609
1.3. Günümüz Fıkıh Problemlerinin Oluşma Sebepleri.....	609
1.4. Günümüz Fıkıh Problemlerine Çözüm Arayışları.....	611
1.4.1. Günümüzde Fıkıh Düşüncesindeki Değişim.....	611
1.4.2. Çözüme Yönelik Farklı Yaklaşımlar.....	613
1.4.3. Temel Esaslar ve Genel Prensipler.....	614
1.4.4. Dinin Ana Gâyeleri: Makâsıdu'ş-Şerîa.....	615
1.4.5. Genel Fıkıh Kâideleri.....	616
1.4.6. Bireysel ve Kurumsal Çalışmalar.....	617

2. İBÂDETLELERLE İLGİLİ FIKHÎ PROBLEMLER

Mustafa Yıldırım

Giriş.....	621
2.1. İbâdetlerin Vakti ile İlgili Problemler.....	622
2.1.1. Namaz Vakitleri.....	622
2.1.1.1. Genel Olarak.....	622
2.1.1.2. Vakitlerde Temkin.....	622
2.1.1.3. Vaktin Oluşmadığı Yerlerde Namaz.....	623
2.1.1.3.1. Yatsı Namazı Vaktinin Girmedığı Bölgeler.....	623
2.1.1.3.2. Hiçbir Vaktin Oluşmadığı Bölgeler.....	624
2.1.2. Ramazan ve Bayram Vakitleri.....	624
2.1.2.1. Hilâlin Gözle Görülmesi.....	625
2.1.2.2. Hilâlin Görülme Vakti.....	625
2.1.2.3. İhtilâf-ı Metâli'.....	625
2.1.2.4. Bir Değerlendirme.....	626
2.2. Zuhr-i Âhir Meselesi.....	627
2.3. Namazların Cem'i.....	628
2.3.1. Hanefî Mezhebi.....	629
2.3.2. Şâfî Mezhebi.....	629
2.3.3. Mâlikî Mezhebi.....	629
2.3.4. Hanbelî Mezhebi.....	629
2.4. Kadınların Özel Hallerinde İbâdet Etmesi.....	631
2.4.1. Mutlak Harâmdır Görüşü.....	631
2.4.2. Harâm Değildir Görüşü.....	632
2.5. Zekâtla İlgili Güncel Problemler.....	633
2.5.1. Zekât Nisâbı.....	633
2.5.2. Zekâtın Sarf Yerleri.....	635

2.6. Hac ve Kurban İbâdeti ile İlgili Farklı Değerlendirmeler.....	636
2.6.1. Hac.....	636
2.6.2. Kurban.....	637
2.7. İbâdet-Ahlâk İlişkisi.....	638

3. AİLE HAYATIYLA İLGİLİ PROBLEMLER

Saffet Köse

Giriş.....	645
3.1. Süt Bankaları.....	645
3.2. Aileden Habersiz Evlenme.....	647
3.3. Velâyet Yetkisinin Kötüye Kullanılması.....	648
3.4. İmâm Nikâhı.....	652
3.5. Nişanın Bozulması.....	657
3.6. Mut'a Nikâhı.....	660
3.7. Misyâr Nikâhı.....	667
3.8. Yabancılarla Evlilik.....	670
3.9. Formalite Nikâh ve Boşama.....	673
3.10. Aynı Anda Üç Boşama.....	676
3.11. Sarhoşun Boşaması.....	678
3.12. Öfke Halinde Boşama.....	679
3.13. İddetin Modern Yöntemlerle Tespiti.....	681

4. İKTİSADÎ VE TİCARÎ HAYATA DAİR FİKHÎ PROBLEMLER

Ali Kaya

Giriş.....	685
4.1. İktisadî ve Ticarî Problemlerin Çözüm İlkeleri.....	686
4.1.1. Problemin Kaynağını Bilmek.....	686
4.1.2. Problemi Tanımak.....	687
4.2. İslâm İktisadının Genel Özellikleri.....	688
4.3. Fâiz.....	690
4.3.1. Fâizin Tanımı.....	690
4.3.2. Fâizin Yasaklanma Süreci.....	691
4.3.3. Fâizin Kısımları.....	691
4.3.4. Fâizin/Ribanın İleti.....	692
4.3.5. Fâiz Yasağının Mahiyeti ve Kapsamı.....	693
4.4. Katılım Bankaları.....	698
4.4.1. İslâm Ekonomisinde Finans Temin Eden Kurumlar.....	698
4.4.2. Fâizsiz Bankacılığın Gelişim Süreci.....	699
4.4.3. Fâizsiz Bankacılığın Türkiye'deki Gelişimi.....	699
4.4.4. Katılım Bankalarının Faaliyetleri.....	701
4.4.4.1. Fon Toplama ve Yöntemleri.....	701
4.4.4.2. Fon Kullandırma Yöntemleri.....	702
4.4.4.2.1. Murâbaha.....	702

4.4.4.2.2. Müşâreke/Mudârabe/Ortaklık Yöntemi	703
4.4.4.2.3. Girişimcilik/Risk Sermayesi/Venture Capital	704
4.4.4.2.4. Kiralama/İcâre	705
4.4.4.2.5. Akreditif Açma	706
4.4.4.2.6. Banka Kartı (Plastik Kart)	706
4.4.4.2.7. Banka Havâlesi	707
4.4.4.2.8. Kıymetli Evrak Kabulü	707
4.4.4.2.9. Çek Kullandırma	708
4.4.4.2.10. Döviz Alım–Satımı (Kambiyo İşlemleri)	708
4.5. Enflasyon – Fâiz İlişkisi	709
4.5.1. Tanım ve Kapsam	709
4.5.2. Para Çeşitleri ve Özellikleri	710
4.5.2.1. Dinar ve Dirhemler	710
4.5.2.2. Mağşuş Paralar	710
4.5.2.3. Felsler	711
4.5.2.4. Kağıt Paralar	712
4.5.3. Paranın Değer Kaybı ve Enflasyon Farkı	712
4.5.3.1. Genel Olarak Değer Kaybı	712
4.5.3.2. Paranın Değer Kaybı	713
4.5.3.2.1. Altın ve Gümüşün Değer Kaybı	713
4.5.3.2.2. Felslerin Değer Kaybı	713
4.5.3.2.2.1. Tedavülden Kalkma	713
4.5.3.2.2.2. Paranın Piyasadan Çekilmesi	714
4.5.3.2.2.3. Paranın Değerinin Düşmesi veya Yükselmesi	714
4.5.4. Enflasyon Farkını Ödemenin Gerekçeleri	715
4.5.4.1. Ödemelerde Akit Günündeki Değer Esas Alınır İlkesi	715
4.5.4.2. Zarar Gören Mal Tazmin Edilir Prensibi	715
4.5.5. Enflasyon Farkının Tespiti	719
4.5.5.1. Enflasyon Oranının Tespitinde Esas Alınacak Ölçüt	719
4.5.5.2. Akit Esnasında Enflasyonun Dikkate Alınmış Olması	720
4.5.5.3. Fâizli İşlemlerin Cevâzına Alet Edilmemesi	721
4.6. Sigorta	722
4.6.1. Sigortaya Duyulan İhtiyaç	722
4.6.2. Sosyal Güvenlik Düşüncesinin Gelişim Seyri	722
4.6.3. Sosyal Güvenlik ve Sigorta Kavramının Tanımı	723
4.6.4. Sigorta Kurumunun Tarihî Gelişimi	723
4.6.5. Sigorta Çeşitleri	726
4.6.6. Sigorta İle İlgili Tartışmalar	728
4.6.6.1. Klasik Dönem Fukahâsının Yaklaşımı	729
4.6.6.2. Çağdaş İslâm Hukukçularının Yaklaşımı	730
4.6.6.2.1. Sigortayı Câiz Görmeyenler	730
4.6.6.2.2. Kısmen Câiz Sayanlar	730
4.6.6.2.3. Mutlak Olarak Câiz Kabul Edenler	731

4.7. Menkul Kıymetler Borsası.....	735
4.7.1 Borsanın Tanımı ve Tarihi Gelişimi.....	735
4.7.2. Borsanın Çalışma Sistemi ve Çalışma Esasları.....	736
4.7.3. Borsada İşlem Gören Menkul Kıymetler.....	737
4.7.4. İslâm Hukuku Açısından Menkul Kıymetler.....	738
4.7.5. İşlemlerin İslâm Hukuku Açısından Tahlili.....	740
4.7.5.1. Menkul Kıymetlerin Halka Arzı ve Satışı.....	740
4.7.5.2. Şirket Yapılarının Haksızlığa Yol Açması.....	741
4.7.5.3. Spekülatif veya Manipülatif Hareketler.....	742
4.8. Faktoring.....	743
4.8.1. Faktoring Kurumunun Tanımı.....	743
4.8.2. Faktoring'in Gelişim Süreci.....	744
4.8.3. Faktoring Hizmetinin Mahiyeti ve İşlevleri.....	745
4.8.4. İslâm Hukuku Açısından Analizi.....	746
4.8.4.1. Akit Serbestisi ve Karma Akit Açısından.....	747
4.8.4.2. Komisyonculuk ve Komisyon Ücreti Alma Açısından.....	748
4.8.4.3. Vekâlet Akdi Açısından.....	749
4.8.4.4. Kefâlet Akdi Açısından.....	750
4.8.4.5. Havâle Akdinin Geçerliliği ve Alacağın Temliki Açısından.....	751
4.8.4.6. Karz Akdi Açısından.....	752
4.8.4.7. Faktoring İşleminin Fâiz İçermesi Açısından.....	753

5. GIDA MADDELERİYLE İLGİLİ PROBLEMLER

Adnan Koşum

Giriş.....	759
5.1. Gıda Maddeleriyle İlgili Temel Bilgi ve Hükümler.....	760
5.1.1. Bitkisel Gıdalar.....	761
5.1.2. Hayvansal Gıdalar.....	762
5.1.2.1. Kara Hayvanları.....	763
5.1.2.1.1. Yenilmelerinin Helâl Olduğunda Görüş Birliği Bulunan Kara Hayvanları.....	763
5.1.2.1.2. Yenilmelerinin Harâm Olduğunda Görüş Birliği Bulunan Hayvanlar.....	764
5.1.2.1.3. Fakihlerin Büyük Çoğunluğu Tarafından Harâm Kabul Edilen Hayvanlar.....	764
5.1.2.1.4. Yenilmesi Tartışmalı Olan Hayvanlar.....	764
5.1.2.1.5. Cellâle.....	765
5.1.2.2. Suda Yaşayan Hayvanlar.....	766
5.1.2.3. Hem Suda Hem Karada Yaşayan Hayvanlar.....	767
5.1.3. Tezkiye.....	767
5.1.4. Avlanma İle İlgili Hükümler.....	768
5.1.5. Hayvanların Eti Dışındaki Diğer Kısımları.....	769
5.1.6. Yumurta.....	769

5.1.7. Süt ve Süt Mamulleri.....	769
5.1.8. Peynir Mayası	770
5.2. Gıda Maddeleriyle İlgili Güncel Problemler.....	770
5.2.1. Kesim Yöntemiyle İlgili Problemler.....	770
5.2.1.1. Seri Kesim.....	771
5.2.1.2. Sulu Yolum.....	772
5.2.2. Gayr-i Müslim Ülkelerden İthal Edilen Etler.....	773
5.2.3. Helâl Gıda Sertifikasyonu.....	773
5.2.4. Katkı Maddeleri.....	774
5.2.5. Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar.....	777

6. TIPLA İLGİLİ PROBLEMLER

Adnan Koşum

Giriş.....	779
6.1. Harâm Maddelerle Tedavi.....	780
6.2. Otopsi.....	782
6.2.1. Tıbbî Otopsi.....	782
6.2.2. Adlî Otopsi.....	783
6.3. Organ ve Doku Nakli.....	784
6.3.1. Ölüden Organ Nakli.....	784
6.3.2. Canlıdan Organ Nakli.....	787
6.3.3. Kişiyeye Kendi Bedeninden Doku Nakli.....	788
6.3.4. Kan Nakli.....	788
6.4. Estetik Amaçlı Cerrahi Müdahaleler.....	789
6.5. Cinsiyet Değiştirme.....	790
6.6. Doğumla İlgili Tıbbî Müdahaleler.....	792
6.6.1. Yapay (Sunî) Döllenme.....	792
6.6.2. Doğum Kontrolü.....	795
6.6.3. Çocuk Düşürme ve Kürtaj.....	796
6.7. Ötenazi.....	800

7. SANAT, SPOR VE EĞLENCEYLE İLGİLİ PROBLEMLER

Ünal Yerlikaya

Giriş.....	805
7.1. Resim ve Heykel.....	806
7.1.1. Sûret, Tasvîr ve Timsâl Kavramları.....	806
7.1.2. Nasslarda Sûret Yasağı.....	806
7.1.3. Sûret Yasağının Kapsamı.....	808
7.1.3.1. Sûret Yapmanın Hükmü.....	808
7.1.3.1.1. İnsan ve Hayvan Sûreti.....	808
7.1.3.1.2. Diğer Sûretler.....	810
7.1.3.2. Sûret Veya Üzerinde Sûret Bulunan Eşyanın Kullanımı.....	811
7.2. Kumar, Oyun, Müsâbaka ve Spor.....	812

7.2.1. Kumar ve Oyun.....	812
7.2.1.1. Kumar.....	812
7.2.1.2. Oyun.....	814
7.2.2. Müsâbaka/Yarış, Spor ve Ödül.....	816
7.3. Eğlence ve Müzik.....	817
7.3.1. Genel Olarak Eğlence.....	817
7.3.2. Müzik.....	818
7.3.2.1. Müzik İcra Etme ve Müzik Dinleme.....	818
7.3.2.2. Çalgı ve Müzik Aletleri.....	823

8. GAYR-İ MÜSLİMLERLE İLİŞKİLER

Ahmet Muhammet Peşe

Giriş.....	827
8.1. Klasik Fıkıh Literatüründe Gayr-i Müslimlerle İlişkiler ve İlgili Kavramlar.....	828
8.2. Gayr-i Müslimlerle İlişkilerden Kaynaklanan Çeşitli Sorunlar.....	828
8.2.1. Müslüman Bireylerin Gayr-i Müslim Bireylerle Olan İlişkileri.....	828
8.2.1.1. İktisâdî ve Ticarî İlişkiler.....	828
8.2.1.2. Gayr-i Müslim Ana-Baba İle İlişkiler.....	831
8.2.1.3. Gayr-i Müslimlerle Dostluk.....	832
8.2.1.4. Müslüman Kadınların Gayr-i Müslim Kadınların Yanında Örtünmesi.....	835
8.2.1.5. Gayr-i Müslimlerle Yardımlaşma.....	835
8.2.1.6. Sadaka Verme ve Hediyeleşme.....	837
8.2.1.7. Bayram Kutlamaları.....	838
8.2.2. Gayr-i Müslim Devletlerde Yaşayan Müslümanların Sorunları.....	839
8.2.2.1. Müslüman Bireylerin Gayr-i Müslim Devletlerin Vatandaşı Olmaları.....	839
8.2.2.2. Gayr-i Müslim Devletlerde Cuma Namazı.....	841
8.2.2.3. Dâruhharbde Faiz.....	842
DİZİN	845
YAZAR ÖZGEÇMİŞLERİ	871

ÖNSÖZ

Fıkıh, her tür beşerî davranışı düzenleyen kuşatıcı normatif bir yapı olarak, kendi tarihsel sürecinin hiçbir aşamasında yalnızca bir toplumun hukuk ihtiyacını karşılamak için var olmadığı gibi, pozitif düzeyde bir yetkiye bağlı olarak oluşturulmuş da değildir. Fıkıh, bir hukuk düzeni olmaktan daha geniş bir yapıyı temsil etmektedir. Fıkıh, bireysel ve toplumsal beşerî yaşamın tamamını, ilahî iradenin öngördüğü değer yargılarına göre düzenleme iddiasında olan, dar anlamda dinî, ahlâkî ve hukukî kurallar bütünüdür. Onun kuşatıcılığı, beşerî nitelemesine imkân veren her bir davranışı düzenlemesinde kendini göstermektedir. Bu itibarla fıkıh, devletin yasama yetkisine dayalı olarak oluşturulamayacak genişlikte bir normatif yapıdır. Nitekim fikhın oluşumu, çok büyük ölçüde, devletsel yetkiye başvurulmaksızın, fakihlerin bilimsel çabalarıyla gerçekleşmiştir. Bu, aynı zamanda, fikhın üzerine kurulu olduğu teorinin, meşruiyet ve otoriteyi, epistemik bir faaliyet olarak ilahî iradenin tespitine ve bunun kesinlik derecesine bağlamasından kaynaklanmaktadır.

İslâm hukuku tabiri, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren müslümanların dinî ve tarihî hukukları anlamında, önce Batılılarca kullanılmış; zamanla söz konusu tabir müslüman bilim çevrelerince de benimsenmiş, kimi zaman fikhî tümüyle temsil etmek, çoğu kere de fikhın ibâdetler dışında kalan ve hukukun kavramsal içeriğine denk düştüğü kabul edilen kısmını ifade etmek üzere tercih edilmiştir.

Elinizdeki çalışma, İslâm Hukuku El Kitabı başlığını taşımaktadır. Çalışma için bu başlığın seçilmesi, bir kısım gerekçelere dayanmaktadır. Herşeyden önce, çalışmanın planı, ilahiyat fakülteleri İslâm hukuku anabilim dallarınca lisans düzeyinde okutulan ana derslerin içerikleri esas alınarak oluşturulmuştur. Buna göre İslâm Hukuku El Kitabı, İslâm hukuk tarihi, fıkıh usûlü, İslâm hukuku ve günümüz fıkıh problemleri başlıkları altında dört ana bölümden oluşmaktadır. Her ne kadar günümüz fıkıh problemleri bölümünde ibâdetlere ilişkin sorunlar ele alınmış olsa da, çalışmamızda bağımsız bir ibâdetler fikhî bölümü yer almamaktadır. İslâm Hukuku El Kitabı başlığının seçilmesinde ikinci bir gerekçe, çalışmanın hacim bakımından en fazla olan kısmını, hukukun alanlarına göre bağımsız üniteler biçiminde tasnif edilen İslâm hukuku bölümünün teşkil etmesidir.

İslâm Hukuku El Kitabı'nın hazırlanmasındaki öncelikli amaç, ilahiyat fakültelerinin İslâm hukuku anabilim dallarınca okutulan derslerde öğrencilere yardımcı olmaktır. Bunun yanı sıra, eser, hukuk fakültelerinde zorunlu olarak okutulan Türk hukuk tarihi ve seçimlik olarak okutulan İslâm hukuku/İslâm hukukuna giriş dersleri ile açık öğretim ya da uzaktan

eğitimde okutulan fıkha/İslâm hukukuna ilişkin çeşitli dersler bakımından da işlevsel bir kaynak niteliği taşımaktadır. İslâm Hukuku El Kitabı'nın, modern dönemde yazılan İslâm hukukuna giriş ya da İslâm hukuk başlangıcı türündeki kitaplara göre konu çeşitliliği ve bilimsel ayrıntısı daha fazla olduğu için, İslâm hukuku ile başlangıç düzeyinde akademik olarak ilgilenen araştırmacılara da katkı sağlayacağı umulmaktadır.

İslâm Hukuku El Kitabı, bir proje kapsamında birçok İslâm hukuku uzmanının çabalarıyla ortaya çıkmış bir eserdir. İslâm Hukuku El Kitabı'na ünite yazma teklifimizi kabul ederek projeye destek veren Prof. Dr. Orhan Çeker'e, Prof. Dr. Saffet Köse'ye, Prof. Dr. Abdullah Kahraman'a, Prof. Dr. Mustafa Yıldırım'a, Prof. Dr. Nası Aslan'a, Prof. Dr. Hacı Mehmet Günay'a, Prof. Dr. Abdurrahman Haçkalı'ya, Prof. Dr. Halit Çalış'a, Prof. Dr. Adnan Koşum'a, Prof. Dr. Ali Kaya'ya, Prof. Dr. Şevket Topal'a, Doç. Dr. Ünal Yerlikaya'ya, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet M. Peşe'ye, Dr. Arş. Gör. Hasan Kayapınar'a ve Arş. Gör. Yıldız Demir'e teşekkürlerimi ifade etmeyi bir borç olarak görüyorum. Ünal'a, Yıldız'a ve Ahmet'e eserin tashihinde gösterdikleri gayret sebebiyle bir kez daha teşekkür etmem gerekmektedir.

Son olarak, okuyucularımızın ve özellikle İslâm hukuku uzmanlarının yapıcı eleştirilerini, sonraki baskılarda dikkate almak üzere, beklediğimizi belirtmek isterim. Eserin amacına ulaşması, bizi mutlu etmek için yeterlidir.